

Humor u digitalnom okruženju

Milinković, Petar

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:470170>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-15**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE

V A R A Ž D I N

Petar Milinković

HUMOR U DIGITALNOM OKRUŽENJU

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Petar Milinković

Matični broj: 0016137569

Studij: Ekonomika Poduzetništva

HUMOR U DIGITALNOM OKRUŽENJU

ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

prof. dr. sc. Violeta Vidaček-Hainš

Varaždin, lipanj 2022.

Petar Milinković

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

Humor je širok pojam koji označava sve što ljudi rade ili govore, a da je to drugima smiješno. Postoje tri teorije koje objašnjavaju nastanak humora: teorija superiornosti, teorija nepodudarnosti i teorija olakšanja. Digitalno doba je omogućilo lak pristup neograničenom broju informacija i sadržaja pa time ujedno i humorističnim sadržajima. Humor se može „konzervirati“ i pojaviti u digitalnim oblicima poput video sadržaja, audio zapisa i video igara. Provedena je kvalitativna i kvantitativna analiza javno dostupnog medijskog sadržaja koji sačinjavaju četiri epizode TV serije „Naša mala klinika“. Metodom opažanja su prikupljeni svi slučajevi nastanka humora, te na temelju prikupljenih podataka su doneseni zaključci. U promatranom sadržaju TV serije najčešće su korišteni tipovi humora zadirivanje, pretjerivanje i podcjenjivanje te igra riječi, a većina humora je nastala u situacijama dijaloga. Prikupljeni tipovi humora su se rasporedili prema glavnim likovima kako bi se saznalo koje tipove humora glavni likovi najčešće koriste.

Ključne riječi: humor; mrežne stranice; psihološka podloga humora; teorije humora; digitalno okruženje; analiza sadržaja

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Općenito o humoru i digitalnom okruženju	2
2.1. Psihološka podloga humora	2
2.2. Teorije humora.....	3
2.3. Vrste humora	4
2.4. Digitalno okruženje	6
3. Pregled dosadašnjih istraživanja	7
3.1. Nove perspektive za smanjenje stresa putem digitalnog humora	7
3.2. Analiza verbalnog humora u „Ini Talk Show“	8
3.3. Analiza humora u TV seriji „Friends“ i njegov prijevod na litavski	9
4. Ciljevi istraživanja	10
4.1. Opći ciljevi.....	10
4.2. Specifični ciljevi.....	10
4.3. Istraživačka pitanja	10
5. Metodologija	11
5.1. Uzorak analize sadržaja	11
5.2. Mjerni instrumenti.....	11
5.3. Način provedbe istraživanja	13
6. Rezultati i interpretacija rezultata	14
6.1. Kvantitativni prikaz pojavljivanja svih tipova humora	14
6.2. Kvantitativni prikaz pojavljivanja humora u situacijama monologa i dijaloga	17
6.3. Kvantitativni prikaz pojavljivanja tipova humora kod glavnih likova	18
6.4. Kvalitativna analiza rezultata.....	21
7. Metodološka ograničenja istraživanja	26
8. Zaključak	27
9. Mogućnosti primjene rezultata istraživanja.....	28
10. Smjernice za daljnja istraživanja	29
11. Literatura	30
Popis tablica.....	33
Prilozi (1).....	34

1. Uvod

Humor je u današnje doba gotovo pa neizostavni dio života. Zašto nastaje i koji je njegov smisao je nešto što se počelo istraživati već u antičkoj Grčkoj, a nastavilo se proučavati i dan danas. Iako je humor pojam često asociran s veseljem i ugodnošću, mnogi su filozofi u prošlosti imali negativne prosudbe u vezi humora (Morreal, 2020). Sa svakidašnjim i neprestanim razvojem tehnologije, pristup humoru je lakši nego ikad.

Cilj ovog rada je analiza humora koji se pojavljuje u digitalnom okruženju. U teorijskom dijelu rada će se pružiti definicija humora i digitalnog okruženja, zatim će se pregledati tri teorije koje objašnjavaju zašto humor nastaje i objasniti će se tipovi humora prema kojima će se u praktičnom dijelu analizirati internetski sadržaj. Također će se iznijeti ciljevi i rezultati nekih dosadašnjih istraživanja na ovu temu. Kao predmet analize sadržaja, odabrana je poznata humoristična TV serija „Naša mala klinika“. Provesti će se kvantitativna i kvalitativna analiza sadržaja prve četiri epizode prve sezone u kojima će se prikupiti svi slučajevi humora i raspodijeliti prema zadanim kategorijama.

2. Općenito o humoru i digitalnom okruženju

2.1. Psihološka podloga humora

Kako bi razumjeli psihološke aspekte humora ponajprije moramo odrediti definiciju humora. Prema Martinu i Fordu (2018), humor je širok pojam koji označava sve što ljude govore ili čine, a da je to drugima smiješno. Također navode da humor predstavljaju i mentalni procesi pomoću kojih doživljavamo i stvaramo podražaj zanimljivosti, te emocionalni odgovor veselja uključen u cjelokupni proces užitka. Ukratko, humor možemo definirati kao kognitivno stanje veselja (Scheel, 2017 prema Meyer, 2020). S obzirom na to da humor najčešće proizlazi iz situacija u koje su uključene dvije ili više osoba, humor se prepoznaje kao društveni fenomen (Martin i Ford, 2018).

Nadalje, Martin i Ford (2018) ističu da se humor kao društveni fenomen može podijeliti na 3 osnovna psihološka elementa. Prvi element čine kognitivno-perceptivni procesi koji služe kao podloga percipiranja određenog sadržaja kao smiješnog. Do aktivacije navedenih procesa dolazi zbog karakteristika podražaja humora i društvenog konteksta u kojemu se s njima susrećemo, no tome ćemo veću pažnju posvetiti u podcjelini „Teorije humora“. Drugi element – jedinstveno emocionalno veselje dolazi nakon što je završio proces prvog elementa i osoba je percipirala sadržaj kao smiješan (Martin i Ford, 2018). Isto kao što se kod osobe pojavljuju emocije poput straha i ljubomore u određenim situacijama prilikom procjene fizičkog i društvenog okruženja (Martin i Ford, 2018 prema Lazar, 1991), tako se i prilikom prihvaćanja humora javlja osjećaj blagostanja često asociran s pojmovima poput zabave, vedrine i veselja. Treći i finalni psihološki element čini smijeh (Martin i Ford, 2018). Ukoliko pojedinac pozitivno interpretira i prihvati humor, često će to pokazati smijehom – refleksivno fiziološko-bihevioralnim odgovorom (Vrticka, Black i Reiss, 2013). Ovisno o društvenom kontekstu u kojem je humor nastao i razini podražaja koju je humor izazvao, osoba će svoj smijeh izraziti odgovarajućim intenzitetom. Ukoliko osoba smatra da je određeni sadržaj humorističan, a procijenila je da bi odgovor smijehom na taj sadržaj bio neprikladan za taj društveni kontekst, ona će smijeh pokušati potisnuti kako bi izbjegla davanje znakova nepristojnosti i nepoštovanja ili će pokušati smanjiti intenzitet smijanja. Raspon intenziteta smijanja se može kretati od blagog osmijeha zatvorenih usta pa sve do širokog osmijeha koji je popraćen glasnim smijanjem, a ponekad i crvenilom lica i pokretima tijela (Martin i Ford, 2018).

Iako se humor na prvi pogled čini kao bezazleno sredstvo, iznimno je važno poznavati publiku na koju je humor usmjeren kako ne bi došlo do mogućih nesporazuma. Pogotovo prilikom poslovnog komuniciranja, pošiljalatelj poruke mora biti svjestan da ako šalje poruku

digitalno u obliku teksta, njegovi verbalni i neverbalni signali neće biti vidljivi primatelju te postoji mogućnost da će se njegova poruka krivo interpretirati. Ukoliko osoba savlada pravilno korištenje humora, razumije svoju publiku i može previdjeti moguće nesporazume, humor može postati odlično sredstvo povezivanja (McIlheran, 2006).

2.2. Teorije humora

Kroz povijest su se kao tri najvažnije teorije koje objašnjavaju nastanak humora istaknule teorija olakšanja, teorija nepodudarnosti i teorija superiornosti. Ove teorije su služile kao podloga za buduća istraživanja.

Temelj teorije olakšanja su međuljudske potrebe i motivacija. Ova teorija objašnjava da prilikom percepcije humora, osjećaj blagostanja i smijeh proizlaze iz ispunjenja vlastitih potreba i motivacije. U trenutku ispunjenja vlastitih potreba, dolazi do smanjenja tjelesne napetosti ili do fiziološkog uzbuđenja (Ford i Martin, 2018 prema Spencer, 1860) i seksualnog i agresivnog impulsa (Ford i Martin, 2018 prema Freud, 1905, 1928). Isto tako se i tjelesnim pokretima prilikom smijanja smanjuje napetost, odnosno oslobađa energija iz tijela. Kod ostalih emocija kao npr. kod ljutnje, uzbuđenje i napetost rastu te osoba stiže šake. U situacijama kada uzbuđenje, tj. energija kulminira, najčešći rezultat oslobađanja te energije je napad (udarac) ili uzvik. Kod smijeha to nije slučaj, već on sam po sebi predstavlja oslobađanje napetosti tj. ne prethodi nekoj daljnjoj radnji (Morreal, 2020 prema Spencer, 1911) i na taj način dolazi do olakšanja.

Prema teoriji nepodudarnosti, humor nastaje u situacijama u kojima se ljudi iznenade ili kod pojava koje krše prihvaćeni obrazac ponašanja ili izvođenja radnji. Razlike između očekivanja i stvarnost ne mora biti izrazito velika, ali treba biti dovoljno velika kako bi se uočila razlika. Da bi pojedinac uopće mogao primijetiti odstupanje očekivanja od stvarnosti, on mora imati temeljna razumijevanja tipičnih obrazaca ponašanja u svakodnevnom životu (Wilkins i Eisenbraun, 2009 prema Veatch, 1998). Dakle, teorija nepodudarnosti naglašava mogućnost spoznaje. Ona zahtijeva mentalnu sposobnost za bilježenje, razumijevanje i vrednovanje neskladnih promjena i time shvaćanje situacije i njezine implikacije prije nastanka humora (Scheel, 2017 prema Forabosco, 1992). Morreal (2020) ističe kako je ovaj pristup humoru danas često korišten kod *stand-up* komičara, koji često koriste namještaljku (*set-up*) i preokret (*punch line*) kojim nastaje šala. Postavka u ovom kontekstu je prvi dio šale kojom se postavljaju određena očekivanja, a udarac sačinjava zadnji dio šale kojim se ruše očekivanja i stvara element iznenađenja.

Kao treća teorija humora navodi se teorija superiornosti. Ovo je najraniji pristup humoru koji navodi da je humor zapravo oblik agresije kojim se užitak stvara iz osjećaja nadmoći odnosno superiornosti nad drugima (Martin i Ford, 2018). Prikazom samog sebe kao superiornog bića nad nekime automatski stavljamo tu osobu u položaj inferiornosti te je smijeh odraz ponižavanja i zlobe (Martin i Ford, 2018 prema Plato i Aristotle) što često stvara nelagodne situacije u kojima se povrjeđuje karakter osobe na koju je usmjeren humor (Scheel, 2017 prema Meyer, 2020). No postoje stavovi koji objašnjavaju kako humor u teoriji superiornosti ima funkciju jačanja povezanosti članova grupe koji zajedno ismijavaju one koji odbijaju poštivati pravila. Tako se održava društveni poredak smijehom, a ne agresijom (Wilkins i Eisenbraun, 2009 prema Duncan, 1985; Long, 1988). Pri pokušaju istraživanja prisutnosti teorije superiornosti u poslovnoj komunikaciji gdje su jasno određeni hijerarhijski odnosi, Duncan (1985) je proveo istraživanje na uzorku šest malih grupa (ukupno 42 zaposlenika) od kojih tri grupe dolaze iz zdravstvenog sektora, a tri iz poslovnog. U istraživanju se pokušala utvrditi učestalost iniciranja humora od strane menadžera prema zaposlenicima nižih razina. Provedenim istraživanjem je utvrđeno kako su menadžeri, unatoč svojem nadređenom položaju, zapravo najrjeđi inicijatori humora u oba sektora te Duncan vjeruje da je razlog tome visok stupanj profesionalnosti i kolegijalnosti.

2.3. Vrste humora

Tijekom godina, kako su se ljudski jezik, tehnologija i kultura postepeno razvijali, tako su i počeli nastajati novi stilovi i metode komuniciranja humora. Zahvaljujući neograničenosti i kompleksnosti ljudske kreativnosti i domišljatosti, humor je prerastao iz običnih spontanih prijateljskih šala i zafrkancije sve do komičnih filmova, radija, televizije, crtića i viceva. Martin i Ford (2018) su humor koji se javlja u svakodnevnom životu objasnili kroz četiri kategorije:

1. Humor u izvedbi – javlja se u sadržajima poput humorističnih serija, predstava, *stand-up performansi*, knjiga i filmova. Karakteristika ove kategorije jest da je humor u navedenim sadržajima namješten odnosno dio skripte.

2. Šale – predstavljaju formalnu vrstu humora prilikom kojeg se vrlo često recikliraju već ponovljene šaljive priče s ciljem zabavljanja slušatelja. Kao što je već objašnjeno kod teorije nepodudarnosti, humor kod šala proizlazi zbog nepodudarnosti očekivanja i stvarnosti.

3. Humor u spontanom razgovoru – istraživanjem u kojem su punoljetne osobe u dnevnik bilježile svaku situaciju u kojoj su se nasmijale, dokazano je da je ovo najčešći oblik humora svakodnevice (Martin i Ford, 2018 prema Martin i Kuiper, 1999). Ovaj oblik humora

često proizlazi iz društvenih interakcija gdje ljudi na duhovit način prepričavaju stvari koje su im se dogodile.

4. Nenamjerni humor – kao što naziv govori, ovaj oblik humora nije planiran odnosno nastaje slučajno te uključuje manje nesreće i nezgode poput pada osobe koja se poskliznula na bananu.

Tipovi humora se razlikuju od osobe do osobe, značeći da nešto što je smiješno jednoj osobi ne mora biti smiješno drugoj. Ponekad je za razvijanje partnerstva i prijateljstva poželjno prilagoditi svoj humor okruženju kako bi se stvorila jača povezanost (Christing, 2022). Nadalje, Martin i Ford (2018) navode kako su psiholozi Debra Long i Arthur Graesser (1988) primijetili opsežnost spontanog konverzacijskog humora te su odlučili razviti sustav klasifikacije koji će preciznije opisati oblike humora koji se mogu pojaviti unutar ove kategorije. S obzirom na namjeru i oblik humora, Long i Graesser su humor u spontanom razgovoru podijelili na sljedeće vrste:

1. **Ironija** – govornik izjavljuje suprotno od onoga što zapravo misli (npr. „Blago njemu!“)
2. **Sarkazam** – agresivni tip humora čija je namjera često uvrijediti odnosno ismijati pojedinca (npr. „Svaka čast, pa ti si najpametnija osoba na svijetu! Evo ti medalja.“)
3. **Precjenjivanje i podcjenjivanje** – ponavljanje nečega što je netko drugi rekao, pritom mijenjajući toj izjavi naglasak kako bi se promijenilo njeno značenje (npr. „Jak si kao bik.“)
4. **Zadirkivanje** – humor nastaje podbadanjem druge osobe na prijateljski način. Za razliku od sarkazma, cilj zadirkivanja nije vrijeđanje
5. **Samocjenjivanje** – govornik sebe postavlja kao metu humora
6. **Dvosmislenost** – izjave ili riječi čije se značenje može interpretirati na dva različita načina iz čega proizlaze humoristične situacije
7. **Igra riječi** – humoristično korištenje riječi koje su često bazirane na homofonima
8. **Pametni odgovor** – osoba odgovora na ozbiljne izjave ili pitanja vrlo neozbiljnim odgovorom koji je često domišljat ili besmislen
9. **Satira** – agresivni tip humora koji ismijava pojedinca ili društvene institucije
10. **Odgovor na retoričko pitanje** – s obzirom da se na retorička pitanja ne očekuje odgovor, kršenje tog razgovornog pravila se može shvatiti smiješnim
11. **Transformacije zamrznutih izraza** – preoblikovanje poznatih izreka u nove izjave (Martin i Ford, 2018 prema Long i Graesser, 1988)

2.4. Digitalno okruženje

Život danas se izrazito razlikuje od života u prethodnim stoljećima. Nove tehnologije i znanja se razvijaju iz dana u dan, te smo svi prisiljeni na stalno prilagođavanje. Digitalnom transformacijom se do sad tradicionalni radni procesi pretvaraju u digitalne, no digitalna transformacija se ne događa samo u poslovnom okruženju, već se vrlo brzo širi i u svakodnevni život, primjećivali mi to ili ne (Namurs, 2018).

Prema Kotsanisu (2018) digitalno okruženje predstavlja kontekst ili „mjesto“ omogućeno tehnologijom i digitalnim uređajima. No, osim digitalne transformacije, punom digitalnom okruženju prethode još dva koraka: digitizacija i digitalizacija. Namurs (2018) digitizaciju objašnjava kao proces formatiranja postojećih podataka u digitalne, dok za digitalizaciju navodi da je to zapravo proces kojim se dobiveni digitalni podaci koriste za olakšano korištenje tj. pojednostavljenje određenih procesa i operacija. Pristup digitalnom okruženju danas je zapravo vrlo dostupan. Prizor djece s mobitelom u rukama, pa tako i odraslih je postao normala, a mobitel kao digitalni uređaj predstavlja jedan od najčešće upotrebljivih sredstava za ulaz u digitalno okruženje. Digitalno doba je omogućilo lak pristup neograničenom broju informacija i sadržaja pa time ujedno i humorističnim sadržajima. Humor se može „konzervirati“ i pojaviti u digitalnim oblicima poput video sadržaja, audio zapisa i video igara (Nijholt, 2017). Umreženost milijarde ljudi omogućuje postizanje planetarne popularnosti u vrlo kratkom vremenu, što sa sobom nosi i pozitivne i negativne posljedice. Pojedincima je dana platforma za prikazivanje svojih talenata i vještina, ali također su izloženi kao lagana meta uvredljivih komentara, kritika i laži od korisnika digitalnih medija.

3. Pregled dosadašnjih istraživanja

3.1. Nove perspektive za smanjenje stresa putem digitalnog humora

U ovom su istraživanju Munir, Amaliyah i Pandin (2020) metodom kvalitativnog istraživanja pokušali pronaći nove perspektive sagledavanja upotrebe humora u digitalnom okruženju. Preciznije, istražili su kakav učinak ima digitalni humor na suočavanje pojedinaca s životnim poteškoćama i na razinu stresa.

Shifman (Munir i ostali, 2020 prema Shifman, 2007) objašnjava kako su digitalni mediji omogućili lagano i brzo pretraživanje i prihvaćanje humora u njegovim različitim oblicima, a pogotovo u oblicima poput: 1. slika – često su popraćene tekstualnim sadržajem pomoću kojih se pokušava prenijeti smiješna poruka, 2. manipulacija – manipulacijom dvije ili više različitih slika se stvara jedna cjelovita s ciljem stvaranja humorističnog sadržaja, 3. zvučnih ploča sa glasovima poznatih osoba – sadrže izreke ili zvukove koje su proizvele poznate osobe, najčešće glumci, 4. humora u prezentacijama – humor prezentiran putem prezentacija kroz slike ili tekst, 5. animacija – pokretne odnosno animirane verzije postojećih slika te 6. interaktivni humor – vrsta humora koja od primatelja humora zahtjeva aktivno sudjelovanje u procesu njegovog nastanka. Proučavanjem dosadašnjih istraživanja, Munir i ostali (2020) su zaključili da ukoliko je tolerancija humora kod zaposlenika visoka, to će biti niža razina stresa. U drugom istraživanju „Doosje et al“ (2010) koje su Munir i ostali (2020) analizirali, rezultati pokazuju da digitalni humor kao sredstvo suočavanja s emotivnim i ostalim problemima sa sobom nosi pozitivne učinke vezane uz posao. Zatim, istraživanje provedeno nad predmetnim nastavnicima „Kukurova Sveučilišta“ u Turskoj, pokazalo je da je korištenje humora usko povezano sa smanjenjem osjećaja prezasićenosti, koji nastaje kad je osoba pod dugoročnim utjecajem stresa te se mentalno i fizički iscrpi (Munir i ostali, 2020 prema Tumkaya, 2007). Osim brojnih pozitivnih učinaka humora, Markman (Munir i ostali, 2020 prema Markman, 2017) ističe da nepravilnom upotrebom humora kao što su npr. šale na svoj ili tuđi račun, možemo druge navesti na negativno stajalište i smanjiti društvenu podršku, što rezultira većim razinama stresa. Nadalje, Yue (Munir i ostali, 2020 prema Yue, 2010) je uočio da humor nije univerzalno sredstvo suočavanja s poteškoćama te da se pojedinci moraju nastaviti ponašati u skladu s kulturnim normama i pristojnom etikom.

Sukladno s rezultatima, možemo zaključiti da pozitivni učinci upotrebe digitalnog humora nadmašuju one negativne. S obzirom na brzinu širenja i lakoću upotrebe digitalnih humorističnih sadržaja, pojedinci su često od humora udaljeni svega „jedan klik“. Stoga,

poslodavci bi mogli uočiti trajne pozitivne učinke s gledišta razine kvalitete obavljenih zadataka od strane zaposlenika ukoliko bi dozvolili kontrolirano korištenje humorističnih sadržaja na radnom mjestu.

3.2. Analiza verbalnog humora u „Ini Talk Show“

„Analiza verbalnog humora u *Ini Talk Show*“ je istraživanje deskriptivno-komparativnog tipa, provedeno od strane Azka F. i Hamzah H. (2019), čiji je cilj bio prikupiti sve primjere pojavljivanja verbalnog humora i analizirati njegove tipove koji su se pojavili u 5 videa promatrane emisije.

Tipovi humora su klasificirani prema Shade (Azka i Hamzah, 2019 prema Shade, 1996) i mogu se pojaviti u sljedećih 12 tipova: igra riječi, zagonetka, šala, satira, šaljiva pjesmica, parodija, anegdota, ironija, sarkazam, šaljiva scenska igra, dosjetka i kratka priča. Od navedenih 12 tipova humora, 10 ih se pojavilo u analiziranom sadržaju čineći ukupan broj pojavljivanja verbalnog humora od 192. Najčešće se pojavljivao tip verbalnog humora *dosjetka*, i to pretežito kod muških voditelja, s frekvencijom pojavljivanja od 49 (25,5%), dok *anegdota* i *parodija* bilježe frekvenciju pojavljivanja od svega 1 (0,5%). Također, rezultati su pokazali da su se gotovo svi primjeri humora odvijali za vrijeme dijaloga, dok se samo 1 primjer humora odvio u monologu (Azka i Hamzah, 2019).

Broj prikupljenih humora u samo 5 emisija je izrazito velik, ukazujući da voditelji ove emisije imaju visoko razvijene sposobnosti stvaranja humorističnih situacija. Isto tako, vidljiva je raznolikost korištenja skoro pa svih tipova humora, od kojih se jedino nisu koristili *zagonetka* i *šaljiva pjesmica* – što i nije toliko iznenađujuće uzimajući u obzir da se ova 2 oblike znatno razlikuju od ostalih (Azka i Hamzah, 2019).

3.3. Analiza humora u TV seriji „Friends“ i njegov prijevod na litavski

Fokus ovog istraživanja je bio humor u desetoj sezoni poznate humoristične serije *Friends* i njegov prijevod na litavski jezik. S obzirom da postoje različitosti među humorima različitih kultura, ovim istraživanjem se pokušalo utvrditi da li je jezgra humora u procesu njegove translacije s engleskog na litavski ostala očuvana ili je humor postao nejasan te su pokušala utvrditi važnost kulturološke prilagodbe scenarija prilikom prevođenja.

Metodom cjelokupne selekcije, Korostenskienė i Pakrosnytė (2017) su prikupili sve slučajeve pojavljivanja humora kroz 8 epizoda desete sezone promatrane TV serije. Ukupno je prikupljeno 224 slučaja humora koji su prema vrsti scenarija podijeljeni su 6 velikih grupa: 1. općeniti scenariji – 133 (61%), 2. tekstovi s tabu ili društveno neprimjerenim sadržajem – 31 (14%), 3. scenariji s ironijom – 25 (11%), 4. scenarij s igrom riječi – 19 (9%), 5. scenariji kao suprotnost onoga što je rečeno i onoga što se misli – 7 (3%) i 6. scenariji s psovka – 5 (2%). Prilikom prikupljana slučajeve humora, također su slučajeve razvrstali u dvije dodatne kategorije: *isti scenariji* i *različiti scenariji*. Ukoliko nisu pronađene razlike između engleskog i litavskog scenarija, slučaj humora bi se dodijelio kategoriji *isti scenariji*, a ako postoje razlike slučaj bi pripao kategoriji *različiti scenariji*.

Broj slučajeve humora čiji su scenariji zahtijevali kulturološku prilagodbu ciljanog jezika je bio nizak, stoga istraživači nisu mogli utvrditi da li je kulturološka prilagodba prilikom prevođenja preduvjet za uspješnost humora. Većina slučajeve humora je pridodana kategoriji *različiti scenariji* što je pokazatelj da je doslovno prevađanje scenarija na ciljani jezik najčešći način prevođenja (Korostenskienė i Pakrosnytė, 2017).

4. Ciljevi istraživanja

4.1. Opći ciljevi

Opći ciljevi koji su služili kao nit vodilja ovog istraživanja su: razumjeti tipove humora i njihovu učestalost pojavljivanja u analiziranom sadržaju, ustanoviti učestalost pojavljivanja humora u okolnostima monologa i dijaloga te razumjeti učestalost pojavljivanja tipova humora kod glavnih likova.

4.2. Specifični ciljevi

Specifični ciljevi ovog istraživanja su utvrditi postojanost određenog tipa humora koji se u analiziranom sadržaju najčešće pojavljivao i njegov udio u usporedbi s ostalim tipovima, zatim ustanoviti postoje li uopće u analiziranom sadržaju situacije humora koji su proizašle monologom te zadnji specifični cilj ovog istraživanja je saznati da li postoji određeni tip humora koji je karakterističan za glavne likove (onaj tip humora koji ima najveću učestalost pojavljivanja).

4.3. Istraživačka pitanja

Kako bi se mogli ispuniti opći pa tako i specifični ciljevi istraživanja, postavljaju se sljedeća istraživačka pitanja na koja će se analizom sadržaja pokušati odgovoriti:

1. Koji se sve tipovi humora mogu pronaći i u kojoj mjeri?
2. U koliko situacija humor proizlazi iz monologa, a koliko iz dijaloga?
3. Koji tip humora likovi dr. Veljko Kunić, dr. Franjo Slaviček, dr. Toni Grgeč i Šemsudin Dino Poplava najčešće upotrebljavaju?

5. Metodologija

5.1. Uzorak analize sadržaja

Sadržaj koji se u ovom radu analizirao sastoji se od četiri javno dostupnih videa, odnosno prve četiri epizode prve sezone TV serije „Naša mala klinika“. „Naša mala klinika“ je poznata hrvatska humoristična serija režirana od strane Branka Đurića.

Radnja ove serije se događa u klinici čiji tim u početku sačinjavaju likovi: šaljivi kirurg *dr. Veljko Kunić*, uspješni internist *dr. Franjo Slaviček*, neiskusni doktor *dr. Toni Grgeč*, iskusni primarijus *dr. Ante Guzina*, poslovno nastrojena direktorica klinike *Sanja Grospić M. B. A.*, sveznajući simpatični portir *Šemsudin „Šemso“ Dino Poplava*, brzonogi vozač kola hitne pomoći *Milan „Mile“ Car* i brižna medicinska sestra *Helga*. Epizode ove serije nam daju uvid u svakidašnje zgode, nezgode i bizarne situacije koje nastaju unutar klinike, a često proizlaze zbog nespretnosti i nesporazuma među likovima.

Prvi sadržaj koji se analizirao je prva epizoda *Naše Male Klinike* – „Japanski Pacijent“ u trajanju od 41 minute i 16 sekundi (https://www.youtube.com/watch?v=RY6T57CkzY&ab_channel=Na%C5%A1amalaklinika%28NMK%29HrvatskaHD). Drugi sadržaj je druga epizoda *Naše Male Klinike* – „Klinika za hemeroide“ u trajanju od 42 minute i 36 sekundi (https://www.youtube.com/watch?v=JMDVmpOh7bA&ab_channel=Na%C5%A1amalaklinika%28NMK%29HrvatskaHD). Treći sadržaj je treća epizoda *Naše Male Klinike* – „Izbori“ u trajanju od 39 minuta i 52 sekunde (https://www.youtube.com/watch?v=M4DgFnIFfVo&t=12s&ab_channel=Na%C5%A1amalaklinika%28NMK%29HrvatskaHD). Četvrti sadržaj je četvrta epizoda *Naše Male Klinike* – „Inspektor Reks“ u trajanju od 37 minuta i 2 sekunde (https://www.youtube.com/watch?v=A62pOP7BB8E&ab_channel=Na%C5%A1amalaklinika%28NMK%29HrvatskaHD). Svi analizirani sadržaji su javno dostupni na *YouTube* kanalu „Naša mala klinika (NMK) Hrvatska HD“.

5.2. Mjerni instrumenti

Kao instrument mjerenja, korištena su vlastita opažanja na temelju kojih se prikupljeni podatak razvrstao u sljedeće tablice:

Tablica 1: Prvi predložak za bilježenje podataka

<i>Epizoda: X</i>		
Okolnost	Broj	Udio (%)
Monolog		
Dijalog		
UKUPNO		

(Izvor: Azka, 2019)

Tablica 2: Drugi predložak za bilježenje podataka

<i>Epizoda: X</i>		
Tip humora	Broj	Udio (%)
Pretjerivanje i podcjenjivanje		
Satira		
Igra riječi		
Ironija		
Sarkazam		
Dvosmislenost		
Samocjenjivanje		
Odgovor na retoričko pitanje		
Transformacija zamrznutih izraza		
Zadirkivanje		
Pametni odgovor		
UKUPNO		

Tablica 3: Treći predložak za bilježenje podataka

Epizoda: X	Dr. Kunić		Šemsudin Dino Poplava		Dr. Grgeč		Dr. Slaviček		UKUPNO
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	
Pretjerivanje i podcjenjivanje									
Satira									
Igra riječi									
Ironija									
Sarkazam									
Dvosmislenost									
Samoocjenjivanje									
Odgovor na retoričko pitanje									
Transformacija zamrznutih izraza									
Zadirkivanje									
Pametni odgovor									
UKUPNO									

Protokol bilježenja podataka je prilagođen protokolu autora Azka F. i Hazah H. (2019)

5.3. Način provedbe istraživanja

Ovo istraživanje podrazumijeva provedbu kvalitativne i kvantitativne analize odabranog sadržaja. Promatrana su četiri video zapisa, u kojima su prikupljeni svi primjeri nastanka sljedećih tipova humora određenih od strane Long i Graesser (Martin i Ford, 2018 prema Long i Graesser, 1988): ironija, sarkazam, satira, podcjenjivanje i precjenjivanje, pametni odgovor, odgovor na retoričko pitanje, transformacija zamrznutih izraza, zadirkivanje, dvosmislenost i igra riječi. Istraživanje je provedeno po uzoru na istraživanje provedeno od strane Azka F. i Hamzah H. (2019), te je njihov protokol bilježenja podataka prilagođen podijeli humora prema Long i Graesser (1988). Prilikom pojave humoristične situacije u analiziranim sadržajima, vodeći se prema definiciji i vlastitim sposobnostima prosudbe, humoru se odredio njegov tip, zatim se ustanovilo da li je humor nastao u dijalogu ili monologu te se tip humora podijelio u sljedeće kategorije, ovisno o glavnom liku koji izrekao humorističnu izjavu: dr. Kunić, Šemsudin Dino Poplava, dr. Grgeč i dr. Slaviček. Da bi se humoru dodijelila situacija monologa, on je trebao nastati kada jedan od likova izgovori izjavu koja sadrži humorističan sadržaj, a ta izjava nije upućena sugovorniku. Ukoliko je humor nastao u situaciji odnosno u razgovoru dvije ili više osoba, humor bi se svrstao pod dijalog. Bilježenje kvantitativnih podataka se odvijalo putem osobnog prijenosnog računala u programu „Microsoft Office Excel“.

6. Rezultati i interpretacija rezultata

6.1. Kvantitativni prikaz pojavljivanja svih tipova humora

U tablicama 4 – 7 su prikazani rezultati dobivenom analizom tipova humora kroz 4 epizode prve sezone serije „Naša mala klinika“.

Tablica 4: Prikaz pojavljivanja tipova humora u 1. epizodi

<i>Epizoda: 1</i>		
Tip humora	Broj	Udio (%)
Pretjerivanje i podcjenjivanje	9	20,45%
Satira	3	6,82%
Igra riječi	6	13,64%
Ironija	2	4,55%
Sarkazam	4	9,09%
Dvosmislenost	7	15,91%
Samoocjenjivanje	1	2,27%
Odgovor na retoričko pitanje	1	2,27%
Transformacija zamrznutih izraza	0	0,00%
Zadirkivanje	7	15,91%
Pametni odgovor	4	9,09%
UKUPNO	44	100,00%

U prvoj epizodi (tablica 4) je analizom prikupljeno 44 slučajeve humora. Od humora koji su zabilježili barem jedno pojavljivanje, najčešće je korišteno pretjerivanje i podcjenjivanje (20,45%), a najmanje samoocjenjivanje (2,27%) i odgovor na retoričko pitanje (2,27%).

Tablica 5: Prikaz pojavljivanja tipova humora u 2. epizodi

<i>Epizoda: 2</i>		
Tip humora	Broj	Udio (%)
Pretjerivanje i podcjenjivanje	4	10,26%
Satira	2	5,13%
Igra riječi	7	17,95%
Ironija	5	12,82%
Sarkazam	3	7,69%
Dvosmislenost	5	12,82%
Samoocjenjivanje		0,00%
Odgovor na retoričko pitanje		0,00%
Transformacije zamrznutih izraza		0,00%
Zadirkivanje	10	25,64%
Pametni odgovor	3	7,69%
UKUPNO	39	100,00%

U drugoj epizodi (tablica 5) je prikupljeno 39 slučajeva humora. U najvećoj mjeri se koristilo zadirkivanje, dok se tipovi humora samoocjenjivanje, odgovor na retoričko pitanje i transformacije zamrznutih izraza nisu niti jednom pojavili.

Tablica 6: Prikaz pojavljivanja tipova humora u 3. epizodi

<i>Epizoda: 3</i>		
Tip humora	Broj	Udio (%)
Pretjerivanje i podcjenjivanje	9	17,65%
Satira		0,00%
Igra riječi	11	21,57%
Ironija	4	7,84%
Sarkazam	2	3,92%
Dvosmislenost	4	7,84%
Samoocjenjivanje	2	3,92%
Odgovor na retoričko pitanje		0,00%
Transformacije zamrznutih izraza		0,00%
Zadirkivanje	11	21,57%
Pametni odgovor	8	15,69%
UKUPNO	51	100,00%

U trećoj epizodi (tablica 6) je zabilježen najveći broj slučajeva pojavljivanja humora. Zabilježen je 51 slučaj humora od čega najveći udio zauzimaju zadirkivanje (21,57%) i igra riječi (21,57%).

Tablica 7: Prikaz pojavljivanja tipova humora u 4. epizodi

<i>Epizoda: 4</i>		
Tip humora	Broj	Udio (%)
Pretjerivanje i podcjenjivanje	8	18,60%
Satira	2	4,65%
Igra riječi	5	11,63%
Ironija	3	6,98%
Sarkazam	2	4,65%
Dvosmislenost	7	16,28%
Samoocjenjivanje	2	4,65%
Odgovor na retoričko pitanje		0,00%
Transformacije zamrznutih izraza		0,00%
Zadirkivanje	7	16,28%
Pametni odgovor	7	16,28%
UKUPNO	43	100,00%

U četvrtoj epizodi (tablica 7) je prikupljeno 43 slučajeve humora. Najveću frekvenciju bilježi pretjerivanje i podcjenjivanje (18,60%). Satira, sarkazam i samoocjenjivanje pojavljuju se u jednakoj učestalosti od 2 puta (4,65%).

6.2. Kvantitativni prikaz pojavljivanja humora u situacijama monologa i dijaloga

U tablicama 8 – 11 se nalaze prikazi pojavljivanja humora u situacijama monologa i dijaloga.

Tablica 8: Prikaz pojavljivanja humora u situacijama 1. epizode

<i>Epizoda: 1</i>		
Okolnost	Broj	Udio (%)
Monolog	5	11,36%
Dijalog	39	88,64%
UKUPNO	44	100,00%

U tablici 8 je vidljivo da frekvencija dijaloga iznosi 39 (88,64%), a monologa 5 (11,36%).

Tablica 9: Prikaz pojavljivanja humora u situacijama 2. epizode

<i>Epizoda: 2</i>		
Okolnost	Broj	Udio (%)
Monolog	0	0,00%
Dijalog	39	100,00%
UKUPNO	39	100,00%

U tablici 9 je vidljivo da frekvencija dijaloga iznosi 39 (100%), značeći da se niti jedan slučaj humora u drugoj epizodi nije dogodio u monologu.

Tablica 10: Prikaz pojavljivanja humora u situacijama 3. epizode

<i>Epizoda: 3</i>		
Okolnost	Broj	Udio (%)
Monolog	5	9,80%
Dijalog	46	90,20%
UKUPNO	51	100,00%

U tablici 10 je vidljivo da frekvencija dijaloga iznosi 46 (90,20%), a frekvencija monologa 5 (9,80%).

Tablica 11: Prikaz pojavljivanja humora u situacijama 4. epizode

<i>Epizoda: 4</i>		
Okolnost	Broj	Udio (%)
Monolog	6	13,95%
Dijalog	37	86,05%
UKUPNO	43	100,00%

U tablici 11 je vidljivo da frekvencija dijaloga iznosi 37 (86,05%), a frekvencija monologa 13,95%.

6.3. Kvantitativni prikaz pojavljivanja tipova humora kod glavnih likova

U tablicama 12 – 15 su prikazani tipovi pojavljivanja humora raspoređeni po glavnim likovima.

Tablica 12: Prikaz pojavljivanja humora kod glavnih likova u 1. epizodi

Epizoda:1	Dr. Kunić		Šemsudin Dino Poplava		Dr. Grgeč		Dr. Slaviček		UKUPNO
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	
Pretjerivanje i podcjenjivanje	4	23,53%	1	7,14%	1	50,00%	1	11,11%	7
Satira	2	11,76%		0,00%		0,00%	1	11,11%	3
Igra riječi	1	5,88%	5	35,71%	1	50,00%		0,00%	7
Ironija		0,00%	1	7,14%		0,00%	1	11,11%	2
Sarkazam	1	5,88%	1	7,14%		0,00%	1	11,11%	3
Dvosmislenost		0,00%	4	28,57%		0,00%	1	11,11%	5
Samoocjenjivanje		0,00%		0,00%		0,00%	1	11,11%	1
Odgovor na retoričko pitanje	1	0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	1
Transformacija zamrznutih izraza		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	0
Zadirivanje	5	29,41%	1	7,14%		0,00%	3	33,33%	9
Pametni odgovor	3	17,65%	1	7,14%		0,00%		0,00%	4
UKUPNO	17	100,00%	14	100,00%	2	100,00%	9	100,00%	42

U tablici 12 je vidljivo da je u epizodi 1 *Dr. Kunić* najčešće upotrebljavao zadirivanje s frekvencijom 5 (29,41%), *Šemsudin* igru riječi s frekvencijom 5 (35,71%), *Dr. Grgeč* pretjerivanje i podcjenjivanje i igru riječi čije frekvencije iznose 1 (50%) i *Dr. Slaviček* je najčešće upotrebljavao zadirivanje s frekvencijom 3 (33,33%).

Tablica 13: Prikaz pojavljivanja humora kod glavnih likova u 2. epizodi

Epizoda:2	Dr.Kunić		Šemsudin Dino Poplava		Dr. Grgeč		Dr. Slaviček		UKUPNO
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	
Pretjerivanje i podcjenjivanje	1	7,14%		0,00%		0,00%	3	30,00%	4
Satira	2	14,29%		0,00%		0,00%		0,00%	2
Igra riječi		0,00%	2	50,00%		0,00%	1	10,00%	3
Ironija	2	14,29%		0,00%		0,00%	1	10,00%	3
Sarkazam	2	14,29%		0,00%		0,00%	1	10,00%	3
Dvosmislenost	1	7,14%	1	25,00%	1	33,33%		0,00%	3
Samoocjenjivanje		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	0
Odgovor na retoričko pitanje		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	
Transformacije zamrznutih izraza		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	
Zadirkivanje	4	28,57%	1	25,00%	2	66,67%	3	30,00%	10
Pametni odgovor	2	14,29%		0,00%		0,00%	1	10,00%	3
UKUPNO	14	100,00%	4	100,00%	3	100,00%	10	100,00%	31

U tablici 13 je vidljivo da je *Dr. Kunić* u drugoj epizodi najčešće upotrebljavao tip humora zadirkivanje s frekvencijom 4 (28,57%), *Šemsudin* igru riječi s frekvencijom 2 (50%), *Dr. Grgeč* zadirkivanje s frekvencijom 2 (66,67%) i *Dr. Slaviček* je najčešće koristio pretjerivanje i podcjenjivanje i zadirkivanje čije frekvencije iznose 3 (30,00%).

Tablica 14: Prikaz pojavljivanja humora kod glavnih likova u 3. epizodi

Epizoda:3	Dr.Kunić		Šemsudin Dino Poplava		Dr. Grgeč		Dr. Slaviček		UKUPNO
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	
Pretjerivanje i podcjenjivanje	5	22,73%		0,00%			1	14,29%	6
Satira		0,00%		0,00%				0,00%	0
Igra riječi	1	4,55%	4	66,67%				0,00%	5
Ironija	1	4,55%		0,00%			1	14,29%	2
Sarkazam		0,00%		0,00%			1	14,29%	1
Dvosmislenost	2	9,09%	1	16,67%				0,00%	3
Samoocjenjivanje	1	4,55%		0,00%			1	14,29%	2
Odgovor na retoričko pitanje		0,00%		0,00%				0,00%	
Transformacije zamrznutih izraza		0,00%		0,00%				0,00%	
Zadirkivanje	5	22,73%	1	16,67%	1	100,00%	3	42,86%	10
Pametni odgovor	7	31,82%		0,00%				0,00%	7
UKUPNO	22	100,00%	6	100,00%	1	100,00%	7	100,00%	36

U tablici 14 je vidljivo da je *Dr. Kunić* u trećoj epizodi najčešće upotrebljavao tip humora pametni odgovor s frekvencijom 7 (31,82%), *Šemsudin* igru riječi s frekvencijom 4 (66,67%), *Dr. Grgeč* zadirkivanje s frekvencijom 1 (100,00%) i *Dr. Slaviček* je najčešće koristio zadirkivanje čija frekvencija iznosi 3 (42,86%).

Tablica 15: Prikaz pojavljivanja humora kod glavnih likova u 4. epizodi

Epizoda:4	Dr.Kunić		Šemsudin Dino Poplava		Dr. Grgeč		Dr. Slaviček		UKUPNO
	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	Broj	Udio (%)	
Pretjerivanje i podcjenjivanje	3	20,00%	2	20,00%	2	33,33%		0,00%	7
Satira		0,00%		0,00%	1	16,67%	1	12,50%	2
Igra riječi		0,00%	3	30,00%		0,00%	2	25,00%	5
Ironija	2	13,33%		0,00%		0,00%	1	12,50%	3
Sarkazam		0,00%	1	10,00%		0,00%		0,00%	1
Dvosmislenost	3	20,00%	2	20,00%	1	16,67%		0,00%	6
Samoocjenjivanje	1	6,67%	1	10,00%		0,00%		0,00%	2
Odgovor na retoričko pitanje		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	
Transformacije zamrznutih izraza		0,00%		0,00%		0,00%		0,00%	
Zadirkivanje	2	13,33%		0,00%		0,00%	4	50,00%	6
Pametni odgovor	4	26,67%	1	10,00%	2	33,33%		0,00%	7
UKUPNO	15	100,00%	10	100,00%	6	100,00%	8	100,00%	39

U tablici 15 je vidljivo da je *Dr. Kunić* u četvrtoj epizodi najčešće upotrebljavao tip humora pametni odgovor s frekvencijom 4 (26,67%), *Šemsudin* igru riječi s frekvencijom 3 (30,00%), *Dr. Grgeč* pretjerivanje i podcjenjivanje i pametni odgovor čije frekvencije iznose 2 (33,33%) i *Dr. Slaviček* je najčešće koristio zadirkivanje čija frekvencija iznosi 4 (50,00%).

6.4. Kvalitativna analiza rezultata

Analizom sadržaja četiri epizode TV serije „Naša mala klinika“ ukupno je prikupljeno 177 slučajeva humora. U prvoj epizodi je prikupljeno 44, u drugoj 39, u trećoj 51, te u četvrtoj 43 slučajeva humora. Od 11 klasificiranih tipova, zabilježeno je pojavljivanje njih čak 10. Tip humora koji se nije niti jednom pojavio je *transformacija zamrznutih izraza*. U najvećoj mjeri zabilježeno je pojavljivanje *zadirkivanja*, koje se pojavilo 35 puta (19,77%), te su na drugom mjestu *pretjerivanje i podcjenjivanje* s frekvencijom pojavljivanja od 30 puta (16,95%) i na trećem mjestu *igra riječi* koja se pojavila 29 puta (16,38%). Od onih tipova humora koji su

zabilježili barem jedno prisustvo, najmanju frekvenciju imaju tipovi *odgovor na retoričko pitanje* – 1 (0,56%), *samoocjenjivanje* – 5 (2,82%) i *satira* – 7 (3,95%).

Također, analizom je utvrđeno da se kroz četiri epizode analiziranog sadržaja samo 16 slučajeva humora, što je 9,04% ukupnog humora, dogodilo u situaciji monologa. To i nije toliko začuđujuće uzimajući u obzir činjenice da se ipak većina razgovora u seriji odvijala u formi dijaloga i da oni tipovi koji su se najčešće pojavljivali gotovo uvijek zahtijevaju prisutnost barem još jedne osobe.

Lik *dr. Kunić* je ukupno stvorio 65 humorističnih situacija, te je jednako učestalo koristio tipove humora *zadirkivanja* i *pametnog odgovora* čija frekvencija iznosi 15 puta (23,08%), a najmanje je koristio *igru riječi* koja bilježi samo jedno pojavljivanje (1,54%). Kod *Šemsudina Dine Poplave* je zabilježeno 34 slučajeva humora, pretežito nastalih *igrom riječi* koja bilježi frekvenciju od 14 puta što je čak 41,18% njegovog ukupnog korištenog humora. Ostatak frekvencija tipova humora korištenih od strane *Šemsudina Dine Poplave* je gotov pa jednako raspoređen s iznosima pojavljivanja od 1 do 3 puta, osim iznimke *dvosmislenosti* čija frekvencija iznosi 8 puta (23,53%). *Dr. Grgeč* je lik koji u većini slučajeva nije bio inicijator humora, već je služio kao podloga za stvaranje humorističnih situacija od strane drugih likova. Stoga, on bilježi samo 12 slučajeva pojavljivanja humora koji su se javljali u sljedećim oblicima: *pretjerivanje i podcjenjivanje* – 3 (25%), *satira* – 1 (8,33%), *igra riječi* – 1 (8,33%), *dvosmislenost* – 2 (16,67%), *zadirkivanje* – 3 (8,82%) i *pametni odgovor* – 2 (16,67%). Zadnja promatrana kategorija je lik *dr. Slaviček*. Kod *dr. Slavičeka* je zabilježen isti broj pojavljivanja humora kao i kod *Šemsudina Dine Poplave* – 34. Najviše je koristio *zadirkivanje* koje bilježi 13 (38,24%) pojavljivanja, a najmanje *dvosmislenost* i *pametni odgovor* s frekvencijom od 1 (2,94%).

U svome istraživanju „Analiza verbalnog humora u *Ini Talk Show*“ su autori Azka F. i Hamzah H. (2019) koristeći sličnu metodologiju kao u ovom istraživanju utvrdili da su se kategorije humora, koje su također promatrane u ovom radu, pojavljivale sa sljedećim frekvencijama: *igra riječi* – 21 (10,90%), *satira* – 28 (14,6%), *ironija* – 26 (13,50%), *sarkazam* – 17 (8,80%). U *Ini Talk Show-u* voditelji u odnosu na likove *Naše Male Klinike* češće upotrebljavaju tipove humora satiru, ironiju i sarkazam, a rjeđe igru riječi. U *Ini Talk Show-u* je također promatran odnos pojavljivanja humora u monologu i dijalogu te su dobiveni rezultati vrlo slični rezultatima ovoga rada. U oba slučaja se humor daleko najviše pojavio u razgovoru dvije ili više osoba, odnosno dijalogu.

U drugom istraživanju u kojem se analizirao humor u TV seriji *Friends*, autori Korostenskiene i Pakrosnyté (2017) su u svome istraživanju također promatrali kategorije humora koje sadrže ironiju i igru riječi. Analizom su utvrdili da je 11% od svih scenarija

koristilo ironiju, a 9% igru riječi. U odnosu na *Našu Malu Kliniku*, u seriji *Friends* se ironija koristi 2,09% više, a igra riječi 7,38% manje.

PRIMJERI TIPOVA HUMORA

Ironija (Epizoda: 3, 18:30)

U ovoj sceni je *dr. Kunić* krenuo s pacijenticom prema operacijskoj sali gdje će joj napraviti estetski zahvat. U međuvremenu ih je presreo *dr. Slaviček* i upitao gdje idu, na što *dr. Kunić* odgovara: „Gospođa me zamolila da joj pokažem operacijsku dvoranu.“ Očigledno, *dr. Kunić* je lagao što je *dr. Slaviček* odmah primijetio te nakon što su ga *dr. Kunić* i pacijentica napustili sebi u bradu rekao: „Da, vi idete pogledati operacijsku dvoranu, a ja sam ministar zdravlja Republike Hrvatske.“ Prema njegovoj intonaciji glasa možemo zaključiti da zapravo ne misli ono što je izjavio – on ne smatra da *dr. Kunić* i pacijentica idu samo pogledati operacijsku dvoranu, a još manja smatra sebe ministrom zdravlja.

Sarkazam (Epizoda: 3, 6:00)

Nakon što je poslovna direktorica *Sanja Grospić* načula razgovor između *dr. Slavičeka* i *dr. Kunića*, pitala ih je o čemu to pričaju na što joj *dr. Kunić* odgovara da pričaju o botoksu, pri čemu je naglasio kako je to zapravo otrov (kasnije od *dr. Slavičeka* saznajemo kako su zapravo svi lijekovi otrovi u ograničenim količinama) i to vrlo opasan. *Kunićev* odgovor se nije svidio poslovnoj direktorici te mu ona sarkastično odgovara: „A jel? Vi bi žene liječili otrovom? No sad ste mi puno simpatičniji.“ *Sanja Grospić* ovdje uopće ne misli što je rekla i njezin komentar se može interpretirati kao agresivan.

Pametni odgovor (Epizoda: 3, 6:30)

Nadovezujući se na razgovor naveden u primjeru sarkazma, *Sanja Grospić* je iskazala svoj interes o botoksu i načinu na koji on djeluje upitavši kolegu *dr. Kunića* da li botoks može ravnati bore na licu na što on odgovara: „Bilo di. Može i na guzici. Može i onaj razdjeljak između guzova, tako da od dva guza dobijete jedan veliki.“ *Dr. Kunić* je iskoristio svoju priliku te na ozbiljan upit o djelovanju botoksa odgovorio jednim vrlo neozbiljnim odgovorom s ciljem stvaranja humoristične situacije.

Igra riječi (Epizoda: 1, 38:30)

Nekoliko slučajeva igre riječi se dogodilo prilikom *Šemsinog* naručivanja pice putem telefonske sekretarice. Ovdje je prilikom naručivanja sekretarica krivo „čula“ nekoliko sastojaka. Riječ „gljive“ je zamijenjena sa „šljive“, „salama od piletine“ sa „salama od svinjetine“ i „bez mesa“ je zamijenjeno s „pekmeza“.

Retoričko pitanje (Epizoda: 1, 23:05)

Jedini primjer humora ostvarenog pomoću retoričkog pitanja je u prvoj epizodi gdje se *dr. Kunić* žali na posljedice koje je uzrokovalo zatvaranje kantine. *Sanja Grospić* postavlja pitanje: „Pa Kunić, ne bi vam škodilo malo smršaviti, jel?“ Nakon toga Kunić drsko odgovara, te *Sanja Grospić* postavlja novo pitanje: „A ni malo discipline vam ne bi škodilo jel?“ Ovo je bilo retoričko pitanje jer se na njega nije očekivao odgovor, već je svrha pitanja bila ukazati na drskost *Kunića*. No *Kunić* svejedno odgovara: „Ma prestar sam vam ja za preodgoj, nema ekonomske računice!“.

Dvosmislenost (Epizoda: 3, 13:20)

Do slučaja humora proizvedenog zbog dvosmislenosti dolazi kada se pacijentica imena „Sibila Smežuranić“ predstavila *Dini Šemsudinu Poplavi*. Kada je pacijentica rekla: „Ja sam Sibila Smežuranić“, on je to protumačio kao „Ja sam si bila smežuranić.“ On uopće nije shvatio da je to njeno ime, već je mislio da ona iznosi svoje tegobe.

Podcjenjivanje i pretjerivanje (Epizoda: 3, 36:10 i 16:00)

Primjer podcjenjivanja je vidljiv kada *dr. Slaviček* opisuje svoj auto *dr. Šmitu*, a pritom podcjenjuje tehničko stanje auta, da predstavi svoj auto lošijim nego zapravo jest, jer su mu ranije kolege istaknuli kako na poslu nikako nije u redu imati bolji auto od šefovog.

Pretjerivanje se pojavljuje kada vozač kola hitne pomoći *Mile Car* prepričava *Šemsudinu* što se dogodilo s njegovom WC školjkom prilikom korištenja *Šemsine* tekućine: „Ta tvoja tekućina, pa to sve rastapa. Moro sam novu školjku kupit, ovu staru izbušilo ko švicarski sir.“ Švicarski sir je pun rupa i usporedbom s njime je *Mile* želio pretjerivanjem naglasiti snažne učinke korištene tekućine.

Zadirkivanje (Epizoda: 1, 37:00)

Nakon što su doktori nepotrebno operirali pacijenta koji se držao za trbuh, misleći da time ukazuje na bolove, došli su mu se kolektivno ispričati u bolničku sobu. Zatim se u razgovor ubaci *Šemsudin* i kaže sljedeće: „Sreća jarane, sreća tvoja jarane što se nisi držo za glavu, jer da si se držo za glavu Bog zna šta bi ti oni operisali!“ Ovo je primjer prijateljskog zadirkivanja kojim je *Šemsudin* htio popraviti raspoloženje prisutnih i našaliti se na njihov račun.

Samoocjenjivanje (Epizoda: 3, 27:50)

Samoocjenjivanje je tip humora koji nije često korišten u ovoj seriji. Jedan primjer samoocjenjivanja se javlja kod *dr. Slavičeka* nakon što ga je dr. Kunić zamolio da napravi estetski zahvat na pacijentici umjesto njega. *Dr. Slaviček* nije pristao te je napomenuo da kakve je on sreće da će mu još taj botoks završit u „onoj stvari“. *Dr. Slaviček* se našalio na svoj račun ističući svoju lošu sreću.

Satira (Epizoda: 2, 7:10)

U ovoj sceni dr. Kunić uživljavanjem u ulogu kirurga za hemeroide i koristeći ironiju izražava svoje nezadovoljstvo i prikazuje suludost situacije. Njegov govor predstavlja kritičko suđenje novonastalih odluka u klinici.

7. Metodološka ograničenja istraživanja

Prilikom provedbe ovog istraživanja, prisutno je bilo nekoliko mogućih metodoloških ograničenja na koje treba obratiti pozornost prilikom donošenja zaključaka. Jedno od metodoloških ograničenja je tumačenje situacije humora. Percepcija humora je izrazito subjektivna, značeći da se prilikom percipiranja nečega kao smiješnog, pojedinci ravnaju prema vlastitim mišljenjima i stavovima. Producenti često prilikom uređivanja finalne verzije humoristične serije koriste unaprijed snimljene zvukove smijanja koji se implementiraju kod onih scena čiji je cilj izazvati smijeh kod gledatelja. Kod TV serije „Naša mala klinika“ to nije bio slučaj, značeći da se prosuđivanje nečega kao smiješnog moglo odviti jedino na temelju vlastitih percepcija. Drugo moguće metodološko ograničenje jest sličnost pojedinih kategorija humora, poput satire, ironije i sarkazma. Satira i sarkazam su tipovi humora koji u sebi sadrže ironiju, što je otežalo procjenjivanje određenih situacija, odnosno moguće je da se primjer ironije zamijenio sa sarkazmom ili satirom i obratno. Zadnje moguće metodološko ograničenje je veličina uzorka. Promatrane su četiri epizode od ukupno sto i dvanaest, stoga uzorak je nereprezentativan. Na temelju dobivenih rezultata nije moguće izvesti opći zaključak u vezi trećeg istraživačkog pitanja.

8. Zaključak

Analizom prve četiri epizode prve sezone serije „Naša Mala Klinika“ je ukupno prikupljeno 177 slučajeva humora. Osim transformacije zamrznutih izraza, svaki tip humora se pojavio barem jednom.

Tipovi humora klasificirani prema Long i Graesser (2019) se mogu pronaći u sljedećim mjerama: *pretjerivanje i podcjenjivanje* – 30 (16,95%), *satira* – 7 (3,95%), *igra riječi* – 29 (16,38%), *ironija* – 14 (7,91%), *sarkazam* – 11 (6,21%), *dvosmislenost* – 23 (12,99%), *samoocjenjivanje* – 5 (2,82%), *odgovor na retoričko pitanje* – 1 (0,56%), *zadirkivanje* – 35 (19,77%) i *pametni odgovor* – 22 (12,43%).

U promatranom sadržaju, humor se u monologu pojavio svega 16 puta (9,04%), dok se u dijalogu pojavio 161 put (90,96%).

Dr. Kunić je najviše upotrebljavao tipove humora *zadirkivanje* – 15 (23,08%) i *pametni odgovor* – 15 (23,08%), *Šemsudin Dino Poplava igru riječi* – 14 (41,18%), *Dr. Grgeč* *pretjerivanje i podcjenjivanje* – 3 (25,00%) i *zadirkivanje* – 3 (25,00%), te je *Dr. Slaviček* najčešće upotrebljavao *zadirkivanje* – 13 (38,24%).

Uzimajući u obzir povećanu učestalost pojavljivanja određenih tipova humora u odnosu na ostale, možemo zaključiti da su glavni likovi okarakterizirani tim tipovima humora.

9. Mogućnosti primjene rezultata istraživanja

Kao što je u teorijskom dijelu već spomenuto, pozitivne strane humora daleko nadmašuju one negativne. Humor u poslovnom okruženju bi mogao pozitivno utjecati na učinkovitost zaposlenika i dugoročnu izgradnju međusobnih odnosa ukoliko se koristi u određenoj mjeri i na prikladan način. Kao što je kroz analizirani sadržaj u ovome radu prikazano, tip humora *sarkazam* sa sobom nosi agresivan ton koji djeluje neprijateljski i bezobrazno te stvara neugodnu atmosferu, dok tipovi humora kao npr. *zadirivanje* nemaju cilj uvrijediti ili poniziti nekoga već ukazuju na prijateljsko podbadaње. Ukoliko se na radnom mjestu pravilno postave mjere i ograničenja glede korištena humora, negativne strane humora bi se mogle potpuno ukloniti.

10. Smjernice za daljnja istraživanja

Postoji nekoliko prijedloga odnosno smjernica na koje bi trebalo obratiti pažnju prilikom provedbe budućih istraživanja. Kao prvo, provesti analizu na većem broju uzoraka. Uzimanjem većeg broja uzoraka, rezultati će biti točniji tj. rezultat analize će biti bliži istini. Zatim, ukoliko postoji velika sličnost kategorija korištenih u procesu analiza, najbolje bi bilo riješiti se nepotrebnih kategorija ili ih sve viškove spojiti u jednu zajedničku kategoriju. Također, u daljnjim istraživanjima na temu humora bi se osim verbalnog humora mogla analizirati i ispitati učestalost korištenja neverbalnog humora u digitalnim medijima. Kao zadnja, ali ne manje važna smjernica preporuča se sljedeće – prilikom provedbe analize gdje subjektivnost ima veliku ulogu, najbolje bi bilo upustiti se u istraživanje s još barem dvije ostale osobe. Na taj način bi se uloga subjektivnosti mogla znatno smanjiti. Npr. kod slučaja analize humora, osoba A ne smatra da je sadržaj humorističan, dok osobe B i C smatraju suprotno. Mišljenje većine bi se uzelo kao generalno mišljenje.

11. Literatura

1. Azka F. & Hamzah H. (2019). An analysis of verbal humor in Ini Talk Show. *English Language and Literature*, 8 (2). Preuzeto 10.7.2022. s <http://ejournal.unp.ac.id/index.php/ell/article/view/105532>
2. Christing, A. (2022). What Are The Different Types Of Humor? *Cleancomedians*. Preuzeto 15.8.2022. s <https://cleancomedians.com/what-are-the-different-types-of-humor/>
3. Doosje, S., De Goede, M., Van Doornen, L., & Goldstein, J. 2010. Measurement of occupational humorous coping. *Humor*, 2 (3), 275–305.
4. Duncan, W. J. (1985). The Superiority Theory of Humor At Work: Joking relationships as indicators of formal and informal status patterns in small, task-oriented groups. *Small Group Behavior*, 16(4), 556–564. Preuzeto 6.7.2022. s <https://psycnet.apa.org/record/1986-29945-001>
5. Forabosco, G. (1992). Cognitive aspects of the humor process: The concept of incongruity. *Humor —International Journal of Humor Research*, 5(1–2), 45–68. Preuzeto 1.9.2022. s <https://psycnet.apa.org/record/1992-37858-001>
6. Freud, S. (1928). Humour. *International Journal of Psychoanalysis*, 9,1–6.
7. Freud, S. (1905). Jokes and their relation to the uncon-scious. *The standard edition of the complete psycho-logical works of Sigmund Freud*, vol 8, 1–247.
8. Korostenskienė, J., & Pakrosnytė, M. (2017). Analysis of Humour in Tv Series Friends and Its Translation Into Lithuanian. *Sustainable Multilingualism*, 11(1), 155–178. Preuzeto 10.7.2022. s https://www.researchgate.net/publication/323090889_Analysis_of_Humour_in_Tv_Series_Friends_and_Its_Translation_Into_Lithuanian
9. Kotsanis, Y. (2018). Models of Competences for the Real and Digital World. *Handbook of Research on Educational Design and Cloud Computing in Modern Classroom Settings*, 52-80. Preuzeto 8.7.2022. s <https://www.igi-global.com/chapter/models-of-competences-for-the-real-and-digital-world/195267>
10. Long DL, Graesser AC. Wit and humor in discourse processing. *Discourse Process*. 1988;11(1):35–60. Preuzeto 1.9.2022. s https://www.researchgate.net/publication/254302055_Wit_and_humor_in_discourse_processing
11. Martin, R. A., & Ford, T. E. (2018). Introduction to the Psychology of Humor. *The Psychology of Humor*, 1–32. Preuzeto 4.7.2022. s <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780123725646500204>
12. Martin, R. A., & Ford, T. E. (2018). Classic Theories of Humor. *The Psychology of Humor*, 33–69. Preuzeto 4.7.2022. s <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128121436000023>
13. Martin, R. A., & Kuiper, N. A. (1999). Daily occurrence of laughter: Relationships with age, gender, and Type A personality. *Humor: International Journal of Humor*

- Research*, 12(4), 355–384. Preuzeto 1.9.2022. s <https://psycnet.apa.org/record/1999-15807-001>
14. McIlheran, J. (2006). The use of humor in corporate communication. *Corporate Communications An International Journal*, 11(3), 267-274. Preuzeto 5.7.2022. s https://www.researchgate.net/publication/235303419_The_use_of_humor_in_corporate_communication
 15. Meyer, J. C. (2000). Humor as a double-edged sword: Four functions of humor in communication. *Communication Theory*, 10(3), 310–331. Preuzeto 1.9.2022. s <https://academic.oup.com/ct/article-abstract/10/3/310/4201747?redirectedFrom=fulltext>
 16. Markman, A. 2017. Humor Sometimes Makes Stressful Situations Better. *Psychology Today*. Preuzeto 1.9.2022. s <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/ulterior-motives/201706/humor-sometimes-makes-stressful-situations-better>
 17. Morreall, J. "Philosophy of Humor". The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2020 Edition). Preuzeto 5.7.2022. s <https://plato.stanford.edu/entries/humor/#RelThe>
 18. Munir, M., Amliyah & Pandin M. (2020). New Perspectives to Reduce Stress through Digital Humor. Preuzeto 9.7.2022. s <https://www.scienceopen.com/document?vid=7d02c133-2ce6-46ff-ad7c-01bbee891918>
 19. Naša mala klinika (NMK) Hrvatska HD, (10.3.2015.). Japanski pacijent [Video file]. Preuzeto 11.7.2022. s https://www.youtube.com/watch?v=RY6T57CxyzY&ab_channel=Na%C5%A1amalakinika%28NMK%29HrvatskaHD
 20. Naša mala klinika (NMK) Hrvatska HD, (10.3.2015.). Klinika za hemeroide [Video file]. Preuzeto 11.7.2022. s https://www.youtube.com/watch?v=JMDVmpOh7bA&ab_channel=Na%C5%A1amalaklinika%28NMK%29HrvatskaHD
 21. Naša mala klinika (NMK) Hrvatska HD, (14.3.2015.). Izbori [Video file]. Preuzeto 11.7.2022. s https://www.youtube.com/watch?v=M4DgFnIfVo&t=12s&ab_channel=Na%C5%A1amalakinika%28NMK%29HrvatskaHD
 22. Naša mala klinika (NMK) Hrvatska HD, (14.3.2015.). Inspektor Reks [Video file]. Preuzeto 11.7.2022. s https://www.youtube.com/watch?v=A62pOP7BB8E&ab_channel=Na%C5%A1amalakinika%28NMK%29HrvatskaHD
 23. Namurs, B. (2018). Što je digitalna transformacija? *Digitalon*. Preuzeto 8.7.2022. s <http://digitalon-2018.website.meetpt.com/copy-of-my-first-blog-post-1>
 24. Nijholt, A. (2017). Designed and Accidental Humor in the Smart Digital Wild. *Humor in Human-Computer Interaction*. Preuzeto 15.8.2022. s https://www.researchgate.net/publication/312071226_Designed_and_Accidental_Humor_in_the_Smart_Digital_Wild
 25. Scheel, T. (2017). Definitions, Theories, and Measurement of Humor. *SpringerBriefs in Psychology*, 9–29. Preuzeto 4.7.2022 s

https://www.researchgate.net/publication/319486332_Definitions_Theories_and_Measurement_of_Humor

26. Spencer, H. 1911. "On the Physiology of Laughter". *Essays on Education, Etc.*
27. Spencer, H. 1860. "The social organism". *Spencer H (ed.) Essays*, 1901, vol. 1 (London: Williams and Norgate), 265–307
28. Shifman, L. 2007. Humor in the age of digital reproduction: continuity and change in internetbased comic texts. *International Journal of Communication*, 1: 187-209. Preuzeto 1.9.2022. s <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/11>
29. Tümkaya, S. (2007). Burnout and humor relationship among university lecturers. *Humor: International Journal of Humor Research*, 20(1), 73-92. Preuzeto 1.9.2022. s https://www.researchgate.net/publication/249929570_Burnout_and_humor_relationship_among_university_lecturers
30. Veatch TC. A theory of humor. *Humor*. 1998;11(2):161–215
31. Vrticka, P., Black, J. & Reiss A. (2013). The neural basis of humour processing. *Nature Reviews Neuroscience*, 14 (12), 860-868. Preuzeto 4. 7. 2022. s <https://www.nature.com/articles/nrn3566#article-info>
32. Wilkins, J., & Eisenbraun, A. J. (2009). Humor Theories and the Physiological Benefits of Laughter. *Holistic Nursing Practice*, 23(6), 349–354. Preuzeto 5.7.2022. s https://journals.lww.com/hnpjjournal/Abstract/2009/11000/Humor_Theories_and_the_Physiological_Benefits_of.5.aspx

Popis tablica

Tablica 1: Prvi predložak za bilježenje podataka	12
Tablica 2: Drugi predložak za bilježenje podataka.....	12
Tablica 3: Treći predložak za bilježenje podataka	13
Tablica 4: Prikaz pojavljivanja tipova humora u 1. epizodi.....	14
Tablica 5: Prikaz pojavljivanja tipova humora u 2. epizodi.....	15
Tablica 6: Prikaz pojavljivanja tipova humora u 3. epizodi.....	16
Tablica 7: Prikaz pojavljivanja tipova humora u 4. epizodi.....	16
Tablica 8: Prikaz pojavljivanja humora u situacijama 1. epizode	17
Tablica 9: Prikaz pojavljivanja humora u situacijama 2. epizode	17
Tablica 10: Prikaz pojavljivanja humora u situacijama 3. epizode	18
Tablica 11: Prikaz pojavljivanja humora u situacijama 4. epizode	18
Tablica 12: Prikaz pojavljivanja humora kod glavnih likova u 1. epizodi	19
Tablica 13: Prikaz pojavljivanja humora kod glavnih likova u 2. epizodi	20
Tablica 14: Prikaz pojavljivanja humora kod glavnih likova u 3. epizodi	20
Tablica 15: Prikaz pojavljivanja humora kod glavnih likova u 4. epizodi	21

Prilozi (1)

KATEGORIJE

Pretjerivanje i podcjenjivanje

Satira

Igra riječi

Ironija

Sarkazam

Dvosmislenost

Samoocjenjivanje

Odgovor na retoričko pitanje

Transformacije zamrznutih izraza

Zadirkivanje

Pametni odgovor

Monolog

Dijalog

Dr. Kunić

Dr. Slaviček

Dr. Grgeč

Šemsudin Dino Poplava